

Influència del mot castellà «suelo» en el mot català «terra»

Carles Riera

Comparant els significats del mot castellà *suelo* i els del català *terra* observem unes quantes coincidències, però també unes quantes diferències significatives. Cal dir d'entrada que el mot castellà *suelo*, acompanyat de l'article *el* (*el suelo*), ha contaminat el mot català *terra*, en algunes de les seves accepcions, de manera que avui molts catalans, influïts pel castellà, fan precedir amb l'article *el* el mot *terra* en casos en què no s'hauria de fer¹.

Vegem les principals accepcions dels mots *tierra* i *suelo*, extretes del *Diccionario de la lengua española* (de la Real Academia Española)², i comparem-les amb les dels mots *terra* i *sòl* extretes del *Diccionari de la llengua catalana* (de l'Institut d'Estudis Catalans). (Els fragments en castellà els posem entre cometes.)

A) Coincidències cast. *tierra* – cat. *terra*

- «Planeta que habitamos» – Planeta en què vivim.
- «Superficie del planeta Tierra, especialmente la que no está ocupada por el mar» – Part sòlida de la superfície de la Terra, en contraposició als mars. *Érem tan mar endins, que ja no vèiem terra.*

- «Material desmenuzable de que principalmente se compone el suelo natural» – Material blava de la crosta terrestre aprofitat per a l'agricultura. *Conrear la terra. Una terra sorrenca, argilosa. Terra de conreu, de sembradura. Terra grassa, prima. Terra de secà. Terra negra fa bon blat. Una paletada de terra.*

B) Coincidències cast. *suelo* – cat. *sòl*

- «Superficie terrestre» – Superfície del terreny o d'altra cosa sobre la qual es camina.
- «Conjunto de materias orgánicas e inorgánicas de la superficie terrestre, capaz de sostener vida vegetal» – Terreny considerat en relació amb el conreu o com a suport de la vegetació. *Un sòl fèril.*
- «Superficie inferior de algunas cosas; p. ej., la de las vasijas» – Fons d'un atuell, d'un receptacle.

C) Coincidències/divergències cast. *suelo* – cat. *terra*

- «Sitio o solar de un edificio / Superficie artificial que se hace para que el piso esté sólido y llano» – Paviment o altra superfície sobre què hom està, camina, etc. *El terra d'una habitació. Arrossegar-se per terra. Caure a terra. Tirar algú a terra. Anar-se'n a terra un edifici. Volar un ocell arran de terra.*
- «Superficie terrestre de una nación, región, etc.» – Part sòlida de la superfície de la Terra considerada com a suport dels éssers humans, de les plantes, etc.³
- «Tierra o mundo» – Part sòlida de la terra / Món en què transcorre la vida dels éssers humans, en contraposició a l'altre món, a la vida futura.

1 Cf. A. JANÉ, «A terra», dins la secció «El llenguatge», *Avui*, 5-7-1983; J. RUAIX, *Nou diccionari auxiliar*, Claret, Barcelona 2011, p. 309.

2 Edición de Tricentenario, actualització 2018.

3 Notem que aquesta accepció també ha aparegut en el punt A 2.

Aquí ens interessarà sobretot d'estudiar el punt C, o sigui aquells casos en què el cast. *suelo* es correspon amb el cat. *terra*.

És sabut que, en català, *el terra*, en gènere masculí, fa referència especialment a un lloc tancat, com ara el terra d'una habitació («Paviment o altra superfície sobre què hom està, camina, etc.», DIEC2, s.v. *terra*). Ja el DCVB conté una detallada explicació que recollim en nota⁴.

Notem que solament en el primer exemple del punt 7 hi hauria plena correspondència entre el castellà *El suelo de una habitación* i el català *El terra d'una habitació*. Però ja no en els altres exemples de 7 ni en els corresponents a les accepcions de 8 i 9.

Afegim-hi, encara, una sèrie d'expressions i frases fetes construïdes en castellà amb *el suelo* mentre que en les corresponents catalanes hi apareix *terra* sense article:

cast. *arrastrarse por el suelo* – cat. *arrossegat-se per terra*⁵

cast. *no dejar caer en el suelo* – cat. *no deixar caure a terra*

cast. *caerse al suelo* – cat. *caure a terra*

cast. *echar al suelo* – cat. *tirar a terra*⁶

cast. *venirse al suelo* . cat. *anar-se'n a terra*⁷

Diguem encara que quan el mot *terra* va precedit de determinades preposicions, com ara *a*, *en* i *per*, no sol portar l'article determinat *el*. Tampoc amb les preposicions compostes *cap a*, *fins a* i *per a*. En canvi, quan va precedit d'altres preposicions, com ara *amb*, *de* (i *des de*, *dins de*), sol anar precedit d'article, encara que no sempre. Això passa, molt probablement, perquè, amb determinades preposicions, si no fèiem antecedir el mot *terra* amb l'article, aquest mot podria ser interpretat amb un altre significat.

Vegem el següent exemple, extret del diccionari normatiu, on podem observar el contrast entre *amb el terra* i *a terra*:

«**anar un cavall al pas** Marxar de manera que manté ininterrompudament el contacte amb el terra posant les extremitats a terra l'una darrere l'altra» (DIEC2, s.v. *pas*).

I vegem ara aquests altres exemples en què el mot *terra* no va tampoc precedit d'article:

Donant tombs per terra (DIEC2, s.v. *a rebolcons*).

Anar per terra fent tombs (DIEC2, s.v. *tomballar*).

Rígid, encarcerat. Les fulles grogues, enterques, rodant per terra (DIEC2, s.v. *enterc -a*).

Cal advertir que si el mot *terra* va determinat per un complement, llavors porta necessàriament l'article:

Tocar a terra ↔ *Tocar al terra de la muntanya*.

Avançar per terra ↔ *Avançar pel terra del jardí*.

EXEMPLES EN QUÈ EL SUELO HA INFLUÏT SOBRE EL MOT TERRA

Dit això, vegem ara una sèrie d'exemples en què *terra* no ha d'anar precedit d'article. Distribuïm aquests exemples segons la preposició que precedeix el mot en qüestió:

a

No tocar de peus al terra → *No tocar de peus a terra*.

Per a veure l'espectacle, els nens seuran al terra, sobre catifes i coixins, al racó de la biblioteca que tenim a l'aula → *Per a veure l'espectacle, els nens seuran a terra, sobre catifes i coixins, al racó de la biblioteca que tenim a l'aula*.

4 «Part sòlida de la superfície del nostre planeta, considerada com a suport (sobre el qual estem, caminem, etc.); per ext., paviment sobre què estan les persones o coses. *Com hom s'ajonolla e besa la terra*, Lluç Cont. 315.6. **Perdre terra**: alçar-se sobre el paviment per efecte d'una força elevadora. **a**) Generalment, en aquest significat la paraula *terra* s'usa precedit de preposició. **A terra** o **En terra**, indicant situació o moviment fins al contacte amb el paviment. **Per terra**: indicant el mateix que *a terra*, però de manera més indeterminada. *Per figures que hom fa enterra ab pedretes*, Lluç Cont. 330,6 [...] **b**) Sense preposició, el mot *terra* en aquest significat sol usar-se com a masculí en el català de Barcelona. *Els vidres de les finestres eren una mica borrosos, i el terra, de fusta, passablement gras*, Pla Rus. 106 (s.v. *terra*).

5 El *Diccionari castellà-català* (= DCC), d'Enciclopèdia Catalana, fa correspondre *arrastrarse por los suelos*, en sentit figurat i familiar, per *arrossegat-se com un cuc, arrossegat-se als peus d'algú, doblegar l'esquena*.

6 Cf. DCC: cast. *echarse al suelo (o besar el suelo)*, en sentit figurat i familiar, *arrossegat-se com un cuc, arrossegat-se als peus d'algú, doblegar l'esquena*.

7 Cf. DCC: cast. *venirse al suelo*, en sentit figurat, *tornar-se aiguapoll, anar a malguany, anar-se'n en orri*.

Anotem el cas de la preposició composta *fins a* (segurament que en els dos exemples següents⁸ fóra més adequada la forma *fins a terra* que no pas *fins al terra*):

Finestra que s'obre fins al terra i que està limitada per un ampitador (s.v. *finestra balconera*) → *Finestra que s'obre fins a terra i que està limitada per un ampitador*.

Núvol de forma cònica que a vegades es forma des de la base d'un cumulonimbus fins al terra a causa d'un vent de caràcter violent i arremolinat (s.v. *tromba*) → *Núvol de forma cònica que a vegades es forma des de la base d'un cumulonimbus fins a terra a causa d'un vent de caràcter violent i arremolinat*.

Semblantment, amb la preposició composta *cap a*:

La inclinació del raig de llum cap al terra cada cop serà menor i, en arribar a l'horitzontal, el raig patirà noves refraccions → *La inclinació del raig de llum cap a terra cada cop serà menor i, en arribar a l'horitzontal, el raig patirà noves refraccions*.

Comparem-ho amb aquests exemples normatius:

Inclinat cap a terra, ajupit (DIEC2, s.v. *catxo -txa*).

Inclinar la part superior del cos endavant, cap a terra. S'acotà tant que el front li tocava a terra (DIEC2, s.v. *acotar*).

en

Forat que es fa en el terra per poder jugar a bales (Diccionaris terminològics del TERMCAT, s.v. *gua*) → *Forat que es fa en terra per a poder jugar a bales*. O bé: *Forat que es fa a terra per a poder jugar a bales*.

Comparem-ho amb els següents exemples:

De cara a terra. Jeure en terra de bocadents (DIEC2, s.v. *de bocadents*).

caure una cavalleria de sobines Quedar en terra amb el cap entre les cames del davant (DIEC2, s.v. *de sobines*).

Posar (un genoll o els dos genolls) en terra en agenollar-se. Vaig flectar els genolls i vaig pregar l'Altíssim (DIEC2, s.v. *flectar*).

per

Els porcs senglars sí que poden ser un perill per al trànsit, perquè si una moto o un ciclista hi xoca anirà

pel terra de ben segur → ... *perquè si una moto o un ciclista hi xoca anirà per terra* de ben segur.

Per a esmorteir el soroll de les veus a la sala i crear un clima més íntim, instal·leu unes cortines que s'arrossequin pel terra uns quants centímetres → ... *instal·leu unes cortines que s'arrossequin per terra* uns quants centímetres.

amb

Amb la preposició *amb* és normal que la paraula *terra* vagi precedida d'article, ja que el mot *terra*, sense l'article, podria ser interpretat com a 'material de construcció' (punt A, 3 de l'esquema vist més amunt):

Modalitat d'atletisme consistent a caminar a pas lleuger de manera que el contacte amb el terra es mantingui sense interrupció i tenint recta la cama que toca a terra. Marxa atlètica (DIEC2, s.v. *marxa*).

Comparem-ho amb aquest exemple sense article davant *terra*:

Com que ja ha arribat el bon temps i ens agrada remenar amb aigua, mireu com els nens i nenes juguen amb terra fent pastetes!

de

Aixecar-se del terra → *Aixecar-se de terra*.

Comparem-ho amb aquests exemples normatius: *Roca a flor de terra* (DIEC2, s.v. *fiter*).

Que té una temperatura elevada en brollar de terra. Aigües termals (DIEC2, s.v. *termal*).

Caminar movent amb dificultat les cames, gairebé no alçant els peus de terra (DIEC2, s.v. *carranquejar*).

Vegem exemples de les preposicions compostes de *de*, com ara *des de*, *dins de* i *arran de*:

Des del terra mirant els arbres → *Des de terra mirant els arbres*.

Els voluntaris del Club Nàutic van fer la neteja amb caiacs des de dins de l'aigua mentre els voluntaris dels espais ho feien des del terra → *Els voluntaris del Club Nàutic van fer la neteja amb caiacs des de dins de l'aigua mentre els voluntaris dels espais ho feien des de terra*.

⁸ Copiats de Diccionaris terminològics del TERMCAT.

*En període de sequera, els petits llimacs viuen dins del terra i roseguen les parts subterrànies de les plantes → En període de sequera, els petits llimacs viuen **dins de terra** i roseguen les parts subterrànies de les plantes.*

*Coet que s'engega horitzontalment **arran de terra** (DIEC2, s.v. correcomes).*

contra

*Habitualment, el sistema de defensa dels diplurs consisteix a desaparèixer enterrant-se en el substrat. La conducta dels Japyx quan hom els descobreix sota una pedra és característica: al principi resten immòbils, ben plans contra el terra, i després es comencen a moure lentament, caminant mentre palpen el substrat, amb les antenes dirigides cap endavant (Història natural dels Països Catalana [= HNPC], s.v. Els diplurs) → ... al principi resten immòbils, ben plans **contra terra**, i després es comencen a moure lentament ...*

*El territori d'un mascle adult és d'1 o 2 cm de diàmetre, i el manté fregant contínuament la cara inferior del cos contra el terra, acció en què probablement diposita substàncies oloroses que limiten el seu territori (HNPC, s.v. Els pseudoscorpins⁹) → ...i el manté fregant contínuament la cara inferior del cos **contra terra**, acció en què probablement diposita substàncies oloroses...*

*L'aparellament dura poc temps [...] la femella és presa per sorpresa [...] el mascle] la subjecta amb els quèlcers i de vegades, per tal d'assegurar-se la continuïtat de la submissió, l'arrossega un tram i la maltracta sense miraments, tot colpejant-la contra el terra; després la diposita a terra amb el prosoma completament doblegat de tal manera que l'opistosoma queda per sobre i ofereix al mascle la seva cara ventral (HNPC, s.v. Els solífugs) → ... l'arrossega un tram i la maltracta sense miraments, tot colpejant-la **contra terra**; després la diposita a terra amb el prosoma ... Notem que el redactor escriu correctament *la diposita a terra* una mica més endavant.*

Comparem-ho amb aquests exemples:

*Expressió que evoca el soroll que fa una cosa en caure i topar violentament **contra terra** o contra un objecte (DIEC2, s.v. pataplaf).*

*Vehicle de dues rodes, semblant a una bicicleta, impulsat pels peus del conductor **contra terra** (Gran diccionari de la llengua catalana [= GDLC], s.v. draisina).*

*Tir en què es fa picar l'estic **contra terra**, de manera que en rebotar toca la bola i l'eleva amb una paràbola molt pronunciada (Diccionaris terminològics del TERMCAT, s.v. xip).*

*esclafar-se, estavellar-se. Il s'est écrasé sur le sol, s'ha esclafat **contra terra** (Diccionari francès-català, s.v. écraser).*

*Joguina de fusta de forma cònica acabada en una punta de ferro, que es fa giravoltar sobre aquesta punta llançant-la **contra el terra** i estirant un cordill prèviament enrotllat en la part cònica (Diccionaris terminològics del TERMCAT, s.v. baldufa).*

vers

Anotem, finalment, que després de la preposició tònica vers apareix l'article precedint el mot terra (potser per motius fonètics):

*En molts tipus de vehicles de competició, com poden ser els de la fórmula 1, hom busca que el coeficient de sustentació sigui negatiu, és a dir, que el vehicle sigui empès **vers el terra** amb l'objectiu d'obtenir un millor aferrament o suport aerodinàmic, mitjançant superfícies com alerons o l'aprofitament de l'efecte terra.*

*En el moment d'aterrar, quan les rodes del biplà De Havilland Gipsy Moth tocaren la platja, aquestes varen penetrar a la sorra més del que els pilots havien previst, moment en què l'aparell va estar a punt de capotar, perquè la sorra va impedir que les rodes del biplà giresin lliurement, frenant-lo amb força; per aquesta causa, la cua s'elevà, mentre que el motor va mirar de cop **vers el terra**, i els extrems de les pales de l'hèlice, tot girant molt ràpidament i a punt de trencar-se, en aquells instants crítics provocaren una gran polseguera de sorra.*

RESUM

El mot castellà *suelo* (precedit molt sovint de l'article *el*) ha influït en el mot català *terra* fent que aquest s'usi precedit d'article en casos en què no hauria de ser així.

En català el conjunt *el terra* (naturalment en gènere masculí) fa referència a un lloc tancat, com ara *el terra d'una habitació* («Paviment o altra superfície sobre què hom està, camina, etc.»).

Amb la preposició *amb*, el mot *terra* sense article podria tenir un altre significat.

Amb la preposició *vers*, el mot *terra* s'usa amb article. ■

9 O sigui: *Els pseudoescorpins*.